

เมื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย ภาวะสุขภาพกาย และภาวะสุขภาพจิต กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท จังหวัดชัยภูมิ พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในระดับปานกลาง คือ องค์ประกอบของภาวะสุขภาพจิต ในด้านสภาพการทำงาน ($r = 0.4451$) ส่วนองค์ประกอบในด้านความเข้าใจในตนเอง และการเผชิญกับปัญหา มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r = 0.3182$ และ 0.2448 ตามลำดับ) โดยภาพรวมแล้วภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.4464$) ส่วนองค์ประกอบของภาวะสุขภาพกายนั้น พบว่า ความสามารถในการทำงานและกิจวัตรประจำวัน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย ($r = 0.2384$) กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนการเจ็บป่วยด้วยโรคและระบบภายในร่างกาย และความรับรู้ถึงต่อสุขภาพกายของตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมแล้ว องค์ประกอบด้านภาวะสุขภาพกายของผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปัจจัยด้านภาวะสุขภาพกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลความ
1. ภาวะสุขภาพกาย	0.0286	ไม่สัมพันธ์
- การเจ็บป่วยด้วยโรคและระบบภายในร่างกาย	- 0.1669	ไม่สัมพันธ์
- ความสามารถในการทำงานและกิจวัตรประจำวัน	0.2384 *	ระดับต่ำ
- ความรู้ถึงต่อสุขภาพกายของตนเอง	0.0193	ไม่สัมพันธ์
2. ภาวะสุขภาพจิต	0.4464 *	ระดับปานกลาง
- ความเข้าใจตนเอง	0.3182 *	ระดับต่ำ
- การทำงาน	0.4451 *	ระดับปานกลาง
- การเผชิญกับปัญหา	0.2448 *	ระดับต่ำ

จากผลการศึกษาสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงว่า องค์ประกอบของปัจจัยด้านภาวะสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ องค์ประกอบของภาวะสุขภาพกาย คือ ความสามารถในการทำงานและกิจวัตรประจำวัน องค์ประกอบของภาวะสุขภาพจิต คือ ความเข้าใจตนเอง การทำงาน การเผชิญกับปัญหา และภาวะสุขภาพจิตโดยรวมของผู้สูงอายุ จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีเพียงปัจจัยเดียวคือ ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

4.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม และแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม และแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมกับระดับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุพบว่าองค์ประกอบของตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมด้านการยกย่องนับถือและให้กำลังใจ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = 0.4418$) กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคม องค์ประกอบของแรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านความรักความอบอุ่นมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r = 0.2878$ และ 0.2117 ตามลำดับ) โดยภาพรวมการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.4172$) ส่วนองค์ประกอบของแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม คือ แรงสนับสนุนด้านสิ่งของ แรงสนับสนุนด้านแรงงาน และแรงสนับสนุนด้านเงินทอง ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ รายละเอียดตามตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปัจจัยทางสังคมกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

ปัจจัยทางสังคม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลความ
1. แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม	-0.1757	ไม่สัมพันธ์
- การได้รับแรงสนับสนุนด้านสิ่งของ	-0.1527	ไม่สัมพันธ์
- การได้รับแรงสนับสนุนด้านแรงงาน	-0.1404	ไม่สัมพันธ์
- การได้รับแรงสนับสนุนด้านแรงงาน	-0.1147	ไม่สัมพันธ์
2. แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม	0.4172 *	ระดับปานกลาง
- การได้รับแรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	0.2878 *	ระดับต่ำ
- การได้รับแรงสนับสนุนด้านความรักความอบอุ่น	0.2117 *	ระดับต่ำ
- การได้รับแรงสนับสนุนด้านการยกย่องนับถือและให้กำลังใจ	0.4418 *	ระดับปานกลาง

N of case 400

2-tailed Signif

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากผลการศึกษาตามสมมติฐานข้อที่ 4 สรุปได้ว่า ตัวแปรของปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะทิศทางเดียวกัน ส่วนตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2.5 เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา Multicollinearity ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองไม่ควรมีความสูงเกิน 0.85 หรือมากกว่า (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณการ สุขเกษม, 2534 : 25) ถ้าค่าความสัมพันธ์สูงจะทำให้คุณค่าในการพยากรณ์สมการด้อยลง

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเมตริกซ์ความสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินกว่าข้อกำหนดข้างต้น จึงสามารถจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอยได้ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่าระดับความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับได้ รายละเอียดตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

ตัวแปร	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V10	V3001	V4001	V5000	V5003	V200	V300	V9000
V1 (เพศ)	1.0000	.0228	.3659*	.2467*	.0969	.1950	.4285*	.0739	.0553	.0334	-.0845	-.0622	-.1996	.0026	-.0469	.0430
V2 (อายุ)		1.0000	.2474*	.4292*	.3260*	.2459*	.0335	-.0544	.1070	-.0584	-.1437	-.1692	-.2268*	.0023	-.0777	-.1632
V3 (สถานภาพสมรส)			1.0000	.2305*	.1693	.1911	.1349	-.0003	.0516	-.0460	.1070	-.1447	-.2022*	.0895	.0036	-.0318
V4 (การศึกษา)				1.0000	.2021*	.2221*	.2034*	.0159	.1934	-.1023	-.1375	-.0918	.2660*	.0285	-.1431	-.1470
V5 (อาชีพหลัก)					1.0000	.2821*	.1079	-.0237	.1290	.2371*	-.2679*	-.0959	-.2985*	-.0703	-.3065*	-.2756*
V6 (รายได้)						1.0000	-.0997	-.0072	.3476*	.3365*	.1315	.0804	.1509	.1624	.1317	.0594
V7 (สถานภาพในครอบครัว)							1.0000	-.0222	.1373	-.0438	-.0702	-.0289	-.0773	-.0650	-.0483	.0072
V8 (ลักษณะโครงสร้างครอบครัว)								1.0000	.0107	.1717	-.1689	-.0003	-.1223	.1484	-.1055	.1699
V10 (รายได้ของครอบครัว)									1.0000	.1857	.1558	-.0059	.0291	.1971	.1064	.0615
V3001 (การดูแลของครอบครัว)										1.0000	.7587*	-.1239	.3934*	-.1103	.3571*	.4483*
V4001 (สัมพันธภาพในครอบครัว)											1.0000	-.0620	.4845*	-.1858	.4214*	.4420*
V5000 (ภาวะสุขภาพกาย)												1.0000	.1758	.0914	.0413	.0285
V5003 (ภาวะสุขภาพจิต)													1.0000	-.1495	.4908*	.4464*
V200 (แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม)														1.0000	.1173	-.1757
V300 (แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม)															1.0000	.4772*
V9000 (ความต้องการบริการสวัสดิการสังคม)																1.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

สมมติฐานข้อที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ และปัจจัยทางสังคมมีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ปรากฏผลตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเมื่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิเป็นตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

ปัจจัย	B	SE B	Beta	R ²	F
- การดูแลของครอบครัว	0.1769	0.0322	0.2498	0.2009	100.0907*
- ภาวะสุขภาพจิต	0.2141	0.0497	0.2177	0.2893	80.8067*
- แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม	0.1683	0.0403	0.2073	0.3165	61.1181*
- แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม	-0.1223	0.0350	-0.1480	0.3351	49.7766*
- เพศ	0.0800	0.0287	0.1157	0.3466	41.8052*
- ไม่มีอาชีพหลัก	-0.0828	0.0323	-0.1116	0.3574	36.4229*
(Constant)	1.3901	0.1402			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

R = 0.5978 , R Square = 0.3574

จากตารางที่ 20 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทมี 6 ปัจจัย ได้แก่ การดูแลของครอบครัว ภาวะสุขภาพจิต แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม เพศหญิง และอาชีพหลัก โดยทั้ง 6 ปัจจัยมีเพียงอาชีพหลัก และแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ นอกนั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.5978 และมีค่าประสิทธิภาพการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.3574 แสดงว่าปัจจัยทั้ง 6 มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยร่วมกันอธิบายความผันแปรของระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 35.74 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 64.26 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่สามารถอธิบายได้ หลังจากการปรับค่าพยากรณ์แล้วปัจจัยดังกล่าวก็ยังมีผลอยู่ถึงร้อยละ 34.76 (Adjusted R Square = 0.3476) ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ การดูแลของครอบครัว (Beta = 0.2498) รองลงมาได้แก่ ภาวะสุขภาพจิต (Beta = .2177) แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม (Beta = 0.2073) แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม (Beta = 0.1490) เพศหญิง (Beta = 1.157) และไม่มีอาชีพหลัก (Beta = -0.1116) ตามลำดับ

ดังนั้นสมการถดถอยที่ได้ มีค่าคงที่ (a) เท่ากับ 1.3901 และมีค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SEB) เท่ากับ 0.1402 สามารถสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

สมการถดถอยพหุคูณที่ดีที่สุดในรูปแบบแนบคือ

$$\begin{aligned} Y &= a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + b_3 x_3 + b_4 x_4 + b_5 x_5 + b_6 x_6 \\ &= 1.3901 + 0.1769 x_1 + 0.2141 x_2 + 0.1683 x_3 - 0.1223 x_4 + 0.0800 x_5 \\ &\quad - 0.0828 x_6 \end{aligned}$$

เมื่อ Y = ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

a = ค่าคงที่

X_1 = การดูแลของครอบครัว

X_2 = ภาวะสุขภาพจิต

X_3 = แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม

X_4 = แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม

X_5 = เพศหญิง

X_6 = ไม่มีอาชีพหลัก

สมการถดถอยพหุคูณที่ดีที่สุดในรูปแบบมาตรฐาน

$$\begin{aligned} Z &= BZ_1 + BZ_2 + BZ_3 + BZ_4 + BZ_5 + BZ_6 \\ &= 0.2498 Z_1 + 0.2177 Z_2 + 0.2073 Z_3 - 0.1480 Z_4 + 0.1157 Z_5 - 0.1116 Z_6 \end{aligned}$$

เมื่อ Z = ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

Z_1 = การดูแลของครอบครัว

Z_2 = ภาวะสุขภาพจิต

Z_3 = แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม

Z_4 = แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม

Z_5 = เพศหญิง

Z_6 = ไม่มีอาชีพหลัก

4.4 อภิปรายผลการศึกษา

4.4.1 ระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคม เท่ากับ 2.693 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับมากตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

เมื่อศึกษาระดับถึงความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในแต่ละด้าน พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ โดยมีค่าเฉลี่ยแยกแต่ละด้านตามลำดับคือ บริการด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 2.735$) รองลงมาคือ บริการด้านการส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงของรายได้ ($\bar{X} = 2.688$) บริการด้านการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 2.580$) และบริการที่ต้องการต่ำสุดคือ บริการด้านการสงเคราะห์ที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 2.580$) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงระดับความต้องการในระดับองค์ประกอบย่อยของบริการสวัสดิการสังคมในแต่ละด้านของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้

1) บริการด้านสุขภาพอนามัย องค์ประกอบที่มีความต้องการมากที่สุด คือ การรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 2.843$, S.D. = 0.385) รองลงมา คือ การส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 2.783$, S.D. = 0.448) การป้องกันโรค ($\bar{X} = 2.704$, S.D. = 0.527) และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ($\bar{X} = 2.673$, S.D. = 0.562) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เมื่อมีอายุมากขึ้นมักจะประสบปัญหาด้านความเสื่อมของสุขภาพอนามัย ทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ

ดังเช่นผลงานวิจัยของเกริกศักดิ์ บุญญานพวง และคณะ (2533) และวชิราภรณ์ สุนนวงษ์ (2538) ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุในเขตชนบท อันเป็นผลเนื่องจากความเสื่อมสภาพของร่างกาย จึงทำให้มีความต้องการได้รับการในด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งเป็นบริการที่ผู้สูงอายุมีความต้องการมากกว่าบริการด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคณะ (2525) ที่พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้รัฐจัดบริการด้านการแพทย์โดยไม่ต้องเสียเงิน

2) บริการด้านการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ผู้สูงอายุมีความต้องการในระดับมาก คือ บริการด้านให้คำปรึกษาแนะนำ ($\bar{X} = 2.605$, $S.D. = 0.600$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร ($\bar{X} = 2.515$, $S.D. = 0.664$) และการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ ($\bar{X} = 2.493$, $S.D. = 0.712$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการดูแลตนเอง สามารถเรียนรู้และเข้าใจในปัญหาและแก้ปัญหาของตนเองได้ท่ามกลางสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3) บริการด้านการสงเคราะห์ที่อยู่อาศัย จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 2.378$, $S.D. = 0.719$) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับบริการสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ แล้ว จะพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทส่วนใหญ่ยังมีความต้องการที่จะอาศัยอยู่กับลูกหลานหรือญาติพี่น้องมากกว่า เพราะชาวไทยยังมีค่านิยมในการดูแลบิดามารดา เพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาเมื่อยามแก่ชราลง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและรู้สึกอบอุ่นเมื่อได้อยู่กับบุตรหลาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2533) ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการอาศัยอยู่กับครอบครัวเดียวกับบุตรหลาน และมีเพียงส่วนน้อยคือ ร้อยละ 8 ที่มีความคิดจะไปอยู่บ้านพักคนชรา

4) บริการด้านการส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงของรายได้ องค์ประกอบที่ผู้สูงอายุมีความต้องการในระดับมากคือ บริการด้านเบี้ยยังชีพและสิทธิพิเศษอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.815$, $S.D. = 0.426$) รองลงมาคือ การจัดฝึกอบรมแนะแนวอาชีพ ($\bar{X} = 2.588$, $S.D. = 0.670$) และการเผยแพร่ข่าวสารและส่งเสริมอาชีพ ($\bar{X} = 2.530$, $S.D. = 0.671$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากว่า วัยสูงอายุเป็นช่วงของวัยที่มีความเสื่อมของร่างกายไม่สามารถทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองได้เต็มที่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก เมื่อมีอายุมากขึ้นความสามารถในการทำอาชีพเกษตรกรรมลดน้อยลงผู้สูงอายุจึงขาดรายได้ไป ทำให้ต้องหันมาพึ่งพารายได้จากบุตรหลานหรือสมาชิกในครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงมักประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ดังผลงานวิจัยของบรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531)

และผลงานวิจัยของนาพร ชโยวรรณ และคณะ (2532) ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในเขตชนบท ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้สูงอายุในเขตเมืองและผู้สูงอายุในชนบทบางคนยังสามารถทำงานได้ ดังนั้น บริการด้านการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมและการสร้างความมั่นคงทางรายได้ จึงเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุในเขตชนบทปรารถนาเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพีรลลิตี คำนวนศิลป์ และคณะ (2525) และผลงานวิจัยของ นิวัติ กลิ่นงาม (2532) ที่พบว่า ผู้สูงอายุ ต้องการให้รัฐจัดหาอาชีพที่เหมาะสม และจัดสวัสดิการสังคมในลักษณะการให้รายได้ประจำเดือน เพื่อให้มีรายได้เป็นของตนเอง

4.4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ คือ การศึกษา และอาชีพหลักของผู้สูงอายุ ส่วน เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ และสถานภาพในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์

เพศ จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศของผู้สูงอายุ กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยการทดสอบไค - แสควร์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่า โดยทั่วไปผู้สูงอายุเพศชายจะมีความสามารถทางด้านหน้าที่ของร่างกายดีกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง ส่วนผู้สูงอายุหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางที่ต้องการความช่วยเหลือมากกว่าผู้สูงอายุชาย แต่ในสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงจะประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตในสังคมที่คล้ายคลึงกัน จึงต้องการความช่วยเหลือจากสังคมที่เหมือนกัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานของ จารุวรรณ เหมะธร และพิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2527) ที่พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ จึงสรุปได้ว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

อายุ จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอายุของผู้สูงอายุ กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยการทดสอบไค - แสควร์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่า ตามทฤษฎีความผิดพลาด (Error Theory) กล่าวว่า เมื่อคนมีอายุมากขึ้น ๆ ยีนส์ของผู้นั้นจะค่อย ๆ เกิดความผิดปกติ และความผิดปกตินั้นจะค่อย ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดหนึ่งที่ทำให้เซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายเสื่อมและหมดอายุลง ส่งผลให้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดลง ทำให้ต้องพึ่งพาบุคคลอื่นมากขึ้น

ตามลำดับ แต่ในปัจจุบันผู้สูงอายุทุกกลุ่มจะประสบกับปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นไม่ว่าผู้สูงอายุจะมีอายุเท่าไรย่อมจะมีความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมเหมือนกัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารุวรรณ เหมะธร และพิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2527) ที่พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ จึงสรุปได้ว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถานภาพสมรส จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้วยการทดสอบไค-สแควร์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสคู่ จะมีความสามารถทางหน้าที่ของร่างกายดีกว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสดหม้าย หย่า และแยก ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่ไม่มีคู่ชีวิตหรือสูญเสียคู่ชีวิตจะมีผลอย่างมากต่อภาวะจิตใจและอารมณ์ เพราะขาดผู้ใกล้ชิด ขาดคู่คิด ขาดเพื่อนคุย ซึ่งการสูญเสียดังกล่าวเป็นสาเหตุทำให้เกิดความหว้าเหว่ เปล่าเปลี่ยวเดียวดาย และส่งผลให้การทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกายอ่อนแอลงเกิดความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ จึงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เสี่ยงอันตรายจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษกว่าผู้สูงอายุกลุ่มอื่น ๆ แต่เนื่องจากในปัจจุบันผู้สูงอายุทุกกลุ่มจะประสบปัญหาเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่คล้ายคลึงกัน ทำให้มีความต้องการที่จะได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจารุวรรณ เหมะธร และพิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2527) ที่พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ระดับการศึกษา จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษาของผู้สูงอายุกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้วยการทดสอบไค-สแควร์พบว่า มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่าการศึกษาคือสิ่งที่ช่วยสร้างประสบการณ์แก่ผู้สูงอายุ ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาความสามารถในการดูแลช่วยเหลือตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาบุคคลอื่นมากนัก ทำให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีกว่าผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาที่จะประสบปัญหาในการที่จะแสวงหาความรู้พื้นฐานด้านการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตน ส่งผลให้มีปัญหาทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผู้สูงอายุที่ด้อยการศึกษาจึงมีความต้องการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมมากกว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษา ซึ่งไม่

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารุวรรณ เหมะธร และพิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2527) ที่พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ จึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุใน เขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

อาชีพหลัก จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอาชีพหลักของผู้สูงอายุ กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยการทดสอบไคส - แควร์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่า การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เป็นของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับจากบุคคลใน ครอบครัวและสังคม อาชีพจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสถานภาพในสังคมแตกต่างกัน ผู้สูงอายุ ที่ประกอบอาชีพและมีสถานภาพทางสังคมสูงจะมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่มากกว่า ส่วน ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำจะประกอบอาชีพที่ลำบาก เช่น เกษตรกรรม รับจ้าง จึงมี สถานภาพในสังคมที่ต่ำ ทำให้มีความต้องการที่จะได้รับสวัสดิการสังคมต่าง ๆ มากกว่า จึงสรุป ได้ว่า อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุใน เขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

รายได้ของผู้สูงอายุ จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ของ ผู้สูงอายุกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการทดสอบไคส-แควร์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า รายได้เป็น ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เพราะรายได้เป็นตัวกำหนดภาวะเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุ ถือเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุ มีโอกาสได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ตลอดจนทั้งบริการด้านสุขภาพอนามัยที่มีคุณภาพ ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงมักจะเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพ สบาย ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลและแก่ช้ำกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่เต็มไปด้วยความยุ่งเหยิง กังวล และเคร่งเครียด เมื่อผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านรายได้แล้วจะทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับ การตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ ปัจจัยสี่ ดังนั้นผู้สูงอายุจึงต้องแสวงหาหนทางอื่นเพื่อให้ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการ บริการด้านสวัสดิการสังคมก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองด้านปัจจัย พื้นฐานในการดำรงชีวิต แต่ในปัจจุบันผู้สูงอายุจะมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน จึงมีความ ต้องการที่จะได้รับบริการสวัสดิการสังคมเหมือน ๆ กันด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการ วิจัยของจารุวรรณ เหมะธร และพิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2527) ที่พบว่า รายได้ของผู้สูงอายุ

ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่ารายได้ของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถานภาพในครอบครัว จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสถานภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุ กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการทดสอบไค - สแควร์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า สถานภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความสำคัญและความมั่นคงของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีความมั่นคงในครอบครัวสูงส่วนมากจะเป็นผู้นำของครอบครัว และจะมีบทบาทมากในครอบครัว แต่ในปัจจุบันสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ความสำคัญของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปในทางน้อยลง ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว และผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นสมาชิกในครอบครัวจึงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความต้องการสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคม จึงสรุปได้ว่า สถานภาพในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2) **ปัจจัยด้านครอบครัว** ผลจากการศึกษาพบว่าตัวแปรปัจจัยทางด้านครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ คือ ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การดูแลของครอบครัว และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะโครงสร้างครอบครัวกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้วยวิธีการทดสอบไค - สแควร์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสังคมไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้โครงสร้างของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวขนาดเล็กมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมชนบทได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก สมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน มีการแข่งขันกัน ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัวไม่ว่าจะเป็นครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวขนาดใหญ่ โดยเฉพาะครอบครัวขนาดเล็ก ทำให้ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบ ในลักษณะที่ขาดคนดูแลเอาใจใส่ เกิดความว้าเหว่ ซึ่งแตกต่างกับผู้สูงอายุในสังคมสมัยก่อนที่จะได้รับความดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากบุตรหลาน ผู้สูงอายุจึงมีความสุขสบายเมื่อได้อยู่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีขนาดใหญ่มากกว่าครอบครัวขนาดเล็ก (เพ็ญสิทธิ์ คำนวนศิลป์, 2525) ทำให้ต้องพึ่งพาองค์กร

ของรัฐที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ เหมะธร และพิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2527) ที่พบว่า ลักษณะองค์ประกอบของสมาชิกในครอบครัวที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสุขภาพอนามัยในด้านความสามารถทางหน้าที่ร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ลักษณะโครงสร้างของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

รายได้ของครอบครัว จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการทดสอบไค - สแควร์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่า รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะผู้สูงอายุนั้นรายได้ของครอบครัวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลานและไม่มีรายได้เป็นของตนเอง จากผลการวิจัยของ ยุพาพรรณ ไชยศิริ (2539) ที่พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ผลการศึกษาครั้งนี้กลับพบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะมีความมั่งมีหรือยากจนต่างก็มีความต้องการที่จะให้ผู้สูงอายุได้รับการด้านสวัสดิการสังคมเช่นกัน เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้น รายได้ของครอบครัวจึงไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

การดูแลของครอบครัว จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการดูแลของครอบครัวกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.4483 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลของครอบครัวกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน ซึ่งหมายความว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีความเสื่อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตในสังคม ประกอบกับมีความต้องการที่แตกต่างไปจากประชากรกลุ่มอื่น จำเป็นต้องมีผู้คอยให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลให้ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ จากผลการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัว

อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.688$, $S.D. = 0.579$) แสดงว่าสมาชิกในครอบครัวได้ให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2533) ที่พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการให้บุตรหลานดูแลและสงเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต และผลงานวิจัยของ สุธีรา น้อยจันทร์ (2530) ที่พบว่าครอบครัวมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ที่ให้ความอบอุ่นแก่ผู้สูงอายุในทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้มีชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุในครอบครัวได้รับการ เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวและให้ผู้สูงอายุได้มีชีวิตความเป็นอยู่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม สรุปได้ว่าการดูแลของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สัมพันธภาพในครอบครัว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัวกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.4420 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ เพราะเป็นที่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความคุ้มครองแก่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ดังนั้น สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างความสุขให้แก่ครอบครัว จากผลการศึกษาครั้งนี้จะเห็นว่า สัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.618$, $S.D. = 0.549$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิศา ชูโต (2535) ที่พบว่า คนชาวไทยส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกในครอบครัวจะเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ หากสมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันแล้วสมาชิกในครอบครัวจะเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการสวัสดิการสังคม ในกรณีที่ไม่สามารถที่จะดูแลผู้สูงอายุได้เต็มที่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการสวัสดิการสังคมดังกล่าวให้เท่าเทียมกับผู้สูงอายุคนอื่น ๆ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3) ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ จากการศึกษพบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท จังหวัดชัยภูมิ คือ ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

ภาวะสุขภาพกายของผู้สูงอายุ จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาวะสุขภาพกายกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ได้ค่า r เท่ากับ 0.0286 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจะพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เสื่อมลงเมื่อมีอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาทางด้านสุขภาพกาย จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60-69 ปี และมีภาวะสุขภาพกายที่มีความผิดปกติในบางส่วน ($\bar{X} = 2.138$) แสดงว่าสุขภาพกายเริ่มเสื่อมลงแต่ไม่มากนัก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังสามารถทำกิจวัตรประจำวันของตนเองได้ การพึ่งพาบุคคลอื่นยังมีน้อย ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องการให้บุคคลอื่นช่วยเหลือมากนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการในเรื่องบริการสวัสดิการสังคมจึงยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะยังคงพึ่งตนเองและครอบครัวเป็นหลัก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาวะสุขภาพกายไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาวะสุขภาพจิตกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.4493 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน ซึ่งหมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างด้านร่างกาย และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีผลกระทบต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมองรูปลักษณ์และมโนทัศน์ต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุจึงต้องปรับสภาพจิตใจและอารมณ์ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และสิ่งแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่ศึกษาเป็นกลุ่มที่มีอายุในช่วง 60 - 69 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มมีความเสื่อมของร่างกายจึงส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจิตที่ดีจะดำรงไว้ซึ่งสุขภาพกายที่ดี (สุวนีย์ เกียวกิ่งแก้ว, 2530) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของบรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2531) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่ม 70 - 74 ปี มีภาวะจิตเสื่อมถึงร้อยละ 56.60 จากการศึกษาจึงพอจะชี้ให้เห็นได้ว่า เมื่อมีอายุมากขึ้นสุขภาพทางด้านจิตใจไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ การจำ การระลึกถึงความหลัง และการสื่อความหมายจะเสื่อมไปด้วย

เมื่อสุขภาพจิตเสื่อมลงจะทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะบำบัดรักษา และส่งเสริมสุขภาพจิตให้กลับคืนมาเป็นปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดคือ บุตรหลาน หรือสมาชิกในครอบครัวจะต้องให้ความรักความอบอุ่น และความเคารพนับถือผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวแล้วส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีภาวะสุขภาพจิตที่ดีขึ้นได้คือ การได้รับการสวัสดิการสังคมของรัฐที่จัดให้ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เนื่องจากบุคคลในครอบครัวจะมีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของรัฐมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิมนวาล ศรีจาด (2533) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีอายุยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สูงที่สุด คือ สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่าภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

4) **ปัจจัยทางสังคม** จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ คือ ตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม

แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรมกับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ได้ค่า r เท่ากับ - 0.1757 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจะพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากสังคมในเรื่องสิ่งของเครื่องใช้ เงินทอง และแรงงานอยู่ในระดับน้อย แต่ก็ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองจากการได้รับการดูแลของครอบครัว ความต้องการด้านบริการสวัสดิการสังคมจึงไม่มีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุมากนัก จึงสรุปได้ว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม กับระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้วยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.4172 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่า

ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงบั้นปลายของชีวิต ประกอบกับมีสภาพความเสื่อมถอยของร่างกายและจิตใจ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เต็มที่ การได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากบุคคลในสังคมจึงถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุต้องการความรัก การให้ความเคารพนับถือและการให้กำลังใจจากบุตรหลานและบุคคลในสังคมอย่างมากการได้รับแรงสนับสนุนดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคมเกิดความภาคภูมิใจตนเอง ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิร้อยละ 58.50 ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในลักษณะที่เป็นนามธรรมในด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านความรัก ความอบอุ่น และการให้คำยกย่องนับถือและให้กำลังใจจากบุคคลในสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชนบทที่มีลักษณะเป็นสังคมเมืองมากขึ้น มีการแข่งขันกันมากขึ้น และประชาชนเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือและการแสดงออกจากบุคคลอื่น ๆ ในสังคมในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความเคารพนับถือ การให้ความรักความอบอุ่นตลอดจนการให้กำลังใจจึงลดน้อยลง ยิ่งในปัจจุบันบุคคลในครอบครัวแทบจะไม่ค่อยมีเวลาที่จะดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุ ภาระในการดูแลจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องจัดบริการ ด้านสวัสดิการสังคมให้ตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้อย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลธิชา วังวิเวก (2537) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และผลการศึกษาของ สุดาจันทร์ วัชรกิตติ (2535) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的自我ดูแลตนเอง ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 4

4.4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ระหว่างตัวแปรอิสระกับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ การดูแลของครอบครัว ภาวะสุขภาพจิต แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม เพศหญิง และการไม่มีอาชีพหลัก ปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัยมีผลต่อการพยากรณ์ระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 35.74 โดยมีปัจจัยด้านการดูแลของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมากที่สุด

(Beta = 0.2498) รองลงมาได้แก่ ภาวะสุขภาพจิต (Beta = 0.2177) แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม (Beta = 0.2073) แรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม (Beta = - 0.1480) เพศหญิง (Beta = 0.1157) และการไม่มีอาชีพหลักของผู้สูงอายุ (Beta = - 0.1116)

ตามลำดับ โดยปัจจัยการดูแลของครอบครัวเป็นปัจจัยที่ถูกเลือกเข้าสมการเป็นลำดับแรกสามารถอธิบายความผันแปรของระดับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 35.74 ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุในสังคมจะมีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น โดยมีปัจจัยพื้นฐานที่มีผลให้ผู้สูงอายุเกิดความต้องการที่จะได้รับบริการสวัสดิการสังคมที่แตกต่างกันออกไป สำหรับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทจังหวัดชัยภูมิ เป็นผลมาจากปัจจัยพื้นฐานสำคัญคือ การดูแลของครอบครัว เนื่องจากสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างสถาบันครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุด โดยเปลี่ยนโครงสร้างจากครอบครัวขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวขนาดเล็กความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัวจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นความห่างเหินกันทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเหงา ขาดที่พึ่ง ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตแก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่ผู้คนในสังคมเห็นแก่ตัวมากขึ้น ต่างคนต่างดิ้นรนเพื่อมีชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผู้สูงอายุขาดการช่วยเหลือจากบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งของเครื่องใช้ แรงงาน เงินทอง การให้ความเคารพยกย่องนับถือ การให้กำลังใจ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะผู้สูงอายุเพศหญิงซึ่งมีมากกว่าผู้สูงอายุเพศชายเนื่องจากมีอายุขัยเฉลี่ยยืนยาวกว่าจะเป็นกลุ่มที่ประสบกับปัญหาดังกล่าวข้างต้นมากกว่า ทำให้มีความต้องการที่จะได้รับบริการสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมทัดเทียมกับประชากรกลุ่มอื่น ๆ ได้